

Конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител в дружество, според практиката на КЗК

Разпространена е практиката управителите на дружества да бъдат задължавани, било още с договора за управление и представителство, било с последващи декларации или споразумения, да поемат задължение за неизвършване на конкурентна дейност след като спрат да упражняват длъжността. Аналогични задължения и забрани могат да бъдат адресирани и към съдружниците или членовете на съвет на директорите и на управителен съвет. При неизпълнение на забраната за конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител, се предвижда неустойка.

Съществуващата на плоскостта на търговското право забрана за конкурентна дейност на съдружници (чл. 83 от Търговски закон), управители (чл. 142 от Търговски закон) и членовете на съвета на директорите и на управителния съвет (чл. 237, ал. 4 от Търговски закон) по принцип има действие само докато тези лица изпълняват длъжността. Съдебната практика обаче приема, че ако те по своя воля са се обвързали пред дружеството „за определен и приемлив като продължителност срок“ след прекратяване на правоотношението им с дружеството, то евентуално нарушение поражда задължение за заплащане на неустойка. Период от една година например е бил определян като приемлив от Върховния касационен съд.

От гледна точка на конкурентното право обаче Комисията за защита на конкуренцията многократно е обръщала внимание, че забраната за нелоялна конкуренция на служители, съществувала по Закона за защита на конкуренцията от 1991 г. (отм.), противоречи на конституционни норми и поради тази причина подобно ограничение не се предвиждат в настоящия закон. С несъществуващия вече текст се е забранявало на лице в състава на управителни или контролни органи, както и на лице в трудовоправно отношение, да извършват конкурентна стопанска дейност три години след напускане на дружеството.

На практика горното означава, че неустойки, уговорени между напускащ съдружник, управител или член на управителен или контролен орган и дружеството, дължими поради забранена конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител, биха могли да бъдат претендирани по съдебен ред. В тези случаи основните фактори, които ще се вземат предвид, са справедливостта на конкретно поетите задължения и на размера на неустойката.

Конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител в дружество, според практиката на КЗК

От друга страна, ако Комисията за защита на конкуренцията бъде сезирана да прецени дали е налице забранена конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител, тя няма компетентност да наложи санкция за подобно договорно нарушение, а ще изследва дали действията на лицето представляват нарушение на правилата за защита на конкуренцията. В тази връзка по-долу са разгледани някои от основните изводи, застъпени в практиката на Комисията.

На първо място, Комисията приема, че само по себе си учредяването на дружество, което осъществява конкурентна дейност, от лица, които са били свързани чрез трудови или граждански правоотношения с дадено дружество, не може еднозначно да се определи като поведение, противоречащо на добросъвестната търговска практика. Всеки стопански субект поначало свободно може и следва да избира не само вида дейност, която да упражнява, но и територията на която да осъществява тази дейност, както и своите бъдещи партньори.

Ако обаче учредяването на новия бизнес е съпроводено с недобросъвестно поведение, изразяващо се в действия, които да могат да увредят или да създадат опасност от увреждане на интересите на дружеството – конкурент, това вече може да доведе до нарушение на правилата за защита на конкуренцията.

В такива случаи типичното недобросъвестно поведение се изразява в нелоялно привличане на клиенти на старото дружество. Тук не се касае за обичайно изпращане на оферти или рекламни съобщения, презентиращи стоките или услугите, предоставяни от бившия съдружник или управител или неговото ново дружество. Укоримо е такова поведение, с което лицето съзнателно и недобросъвестно причинява прекратяване на съществуващи договорни или преддоговорни отношения с клиенти, като за тази цел разчита на конкретна вътрешна информация, станала му известна по-рано, за начина на работа и нуждите на тези клиенти и активно и целенасочено влияе на избора им на търговски партньор.

Други форми на нелоялно поведение са налице, когато лицето неправомерно създава впечатление, че новото му бизнес начинание е обвързано по някакъв начин с дружеството, което е напуснал, или че продължава да го представлява. Срещат се и

Конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител в дружество, според практиката на КЗК

случаи на използване на заблуждаващи марки, наименования, домейни и дори визуално оформление на документи, бланки и интернет страници, свързани в съзнанието на клиентите със старото дружество, както и разпространяване на невярна и вредяща информация за същото.

Още един проблем, свързан с конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител, е как ще се третира използването (включително разкриването) занапред на информация, станала му известна при или по повод упражняваната по-рано дейност. Често пъти дружеството прави опит напълно да забрани използването на всякакъв ноу-хау, добит по време на съвместната работа, и на всички осъществени бизнес контакти и фактически отношения. Използването им наистина може да влезе в разрез със забраната за разгласяване на производствени или търговски тайни, закрепена в Закона за защита на конкуренцията, но само в случаите, когато са налице трайно залегналите в практика изисквания.

Не всяко използване на информация подлежи на санкциониране. Защита се предоставя на онези производствени или търговски тайни, които представляват факти, информация, решения и данни, свързани със стопанска дейност, чието запазване в тайна е в интерес на дружеството и за което са взети необходимите мерки. Поради това не се констатира нарушение, ако поверителната информация въобще не е обявена за такава, или е формулирана общо, вместо да са конкретизирани данните и сведенията, които обхваща, или не са взети подходящи мерки за нейното опазване от страна на дружеството.

Всяко тълкуване дали дадена информация е защитена трябва да бъде съобразено със схващането на Комисията, че целта на забраната за разгласяване на производствени или търговски тайни не е да предостави на работодателите неограничена и неопределена възможност да препятстват професионалната реализация на служителите им в друго предприятие или при стартиране на личен бизнес. Целта е да се предостави инструмент, чрез който да бъдат санкционирани онези прояви на недобросъвестност, които действително увреждат интересите на дружеството чрез разкриване на специфични факти и информация, представляващи тайна.

Конкурентна дейност, упражнявана от бивш съдружник или управител в дружество, според практиката на КЗК

В заключение трябва да се подчертае, че всеки опит на бивш съдружник или управител да се възползва от известността на утвърдени чужд бизнес и репутация или напротив – да ги накърни – подлежи на евентуална санкция от страна на Комисията за защита на конкуренцията, независимо от договорките, постигнати между страните при напускане на дружеството. Преди всичко, добросъвестната търговска практика изисква, влизайки в конкурентни отношения с предходното си дружество, бившият съдружник или управител да формира самостоятелна търговска политика и да използва собствени средства, информация и партньори за стартиране и развитие на търговската си дейност.

Разгледана практика:

Решение № 668 от 22.06.2017 г. на Комисията за защита на конкуренцията

Решение № 568 от 16.05.2019 г. на Комисията за защита на конкуренцията

Решение № 655 от 06.06.2019 г. на Комисията за защита на конкуренцията

Решение № 1020 от 17.12.2020 г. на Комисията за защита на конкуренцията

Решение № 2236 от 18.02.2009 г. по адм. д. № 13653/2008 г., 5 чл. с-в на ВАС

Решение № 193 от 12.02.2018 г. по т. д. № 2303/2016 г., Т. К., I т. о. на ВКС

Решение № 144 от 28.02.2020 г. по т. д. № 167/2019 г., Т. К., I т. о. на ВКС